

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. VIII. Aliphana Collegiatae. Quando Ecclesia dicatur Collegiata ex solis signis non docto de Ereptione, Ad quem pertineat Collegiatas erigere; Et an ista facultas competat Ordinario, & quatenus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

ultima decisiones super Archipresbyteratu coram Bichio, quæ sunt impressæ dec. 433. par. 9. & 354. par. 10. rec. Et pariformiter cessaret etiam in radice dicta altera questio seu ultima inspectio præcedentiæ, de qua infra hoc eod. tit. disc. 17. De istis tamen penultima & ultima inspectio obiter solum actum fuit cū principalis discursus percuteret dictum primum ac magistralem punctum unionis, ac alterum jurisdictionis Sede vacante.

ALIPHANA COLLEGIATÆ
P R O

CAPITULO PEDIMONTIS
C U M
ECCLESIIIS CASTRI,
ET VALLATÆ.

Quando Ecclesia dicatur Collegiata ex solis signis non docto de Ereptione, Ad quem pertineat Collegiata erigere; Et an ista facultas competat Ordinario, & quatenus constet de Collegialitate, an & quando dici possit Collegiata Insignis, & de istius requisitis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Causarum avocatio odiosa non de facili concedenda.*
- 3 *Ad Sac. Congregationem Rituum pertinet decidere controversias præminentiarum, & Rota ejus declarationibus defert.*
- 4 *Gratia aperiitionis oris vel reductionis litterarum quando concedenda.*
- 5 *Signatura styli cognoscendi de meritis, & de ratione.*
- 6 *An Episcopus possit erigere Ecclesiam Collegiatam, & num. 9.*
- 7 *De signis exclusivis Collegialitatis.*
- 8 *De eiusdem Collegialitatis signis æquivocis.*
- 9 *De eadem conclusione, de quantum. 6.*
- 10 *Collegialitas absque titulo explicito probatur per signa.*
- 11 *Qualia sint signa univoca, & qualia æquivoca, & quomodo in materia procedendum.*
- 12 *Omissio Missæ conventualis an excludat Collegialitatem.*
- 13 *Titulus diversus an & quando præjudicet, & tollat possibilitatem tituli melioris.*
- 14 *Quando dicatur Collegiata Insignis.*

D I S C. VIII.

Uob insalubritatem aëris Aliphana Civitatis illius Episcopus pro majori parte anni residere soleat in Diocelano Oppido Pedimontis, atque ita successivè functiones pontificales pro majori parte peragere in ejusdem Oppidi Ecclesia matrice sub nuncupatione S. Mariæ Majoris, in qua ab antiquo adsunt Archipresbyter prima Dignitas, & duodecim Canonici honorifica insignia gestantes; ita ut de facto, ista potiùs, quam vera Cathedralis, istius figuram gerere videatur; Hinc pariter ab antiquo ista Ecclesia nuncupari & reputari consuevit Collegiata insignis; Ad exuberantem tamen cautelam, ejusdem Ecclesiæ Capitulum de Anno 1650,

prævia de infrascriptis requisitis informatione, obtinuit à Sacra Congregatione Rituum eam talem declarari, obtenta etiam hujusmodi declarationis Apostolica confirmatione in forma Brevis, Quod reputantes sibi præjudiciale Canonici Ecclesiarum Castri & Vallatæ, quasi quod hujusmodi qualitas Collegiatæ insignis tolleretur illam præminentiam, quam dictæ aliæ Ecclesiæ ratione majoris antiquitatis fortè prætendebant, Idcirco adierunt Signaturam Gratia, petentes reductionem dictæ Apostolicæ confirmationis ad viam juris, & commissionem causæ super hujusmodi Collegialitate in Rota, prævia ejus avocatione à dicta Sacra Congregatione Rituum, & habita desuper in plena Signatura cum Advocatis & Procuratoribus formali & acri disputatione, prodiit resolutio negativa huic parti favorabilis, super hujusmodi petitionis rejectione, quod mihi pro hac eadem parte scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, visum fuit probabile.

Tum quia non nisi ex magna causâ, & constituto de gravamine, non de facili concedenda est causatum avocatio, quæ in jure odiosa reputatur, utpotè quamdam injuriæ speciem inferens illi judici, à quo causa avocatur *Cassad. decis. 2. num. 2. de appellat. & decis. prima num. 1. de rescriptis cum concord. per Marches. de commiss. part. 1. fol. 1257. nu. 26.* Potissimè ubi non agitur de simplici Judice pedaneo, seu aliis inferiori, sed de tam supremo Magistratu, ad quem ex ejus instituto juxta *Constitutione 74. Sixti V.* propriè pertinet hujusmodi præminentiarum seu præcedentiarum controversias inter Ecclesias & Ecclesiasticos decidere, aded ut ipsamet Rota profiteatur ejus declarationibus reverenter deferre, ut *decis. 214. num. 6. part. 4. recent. tom. 2. & decis. 254. num. 4. part. 10. apud Celsum decis. 5. num. 12.* & aliàs frequentissimè.

Tum etiam quia hujusmodi gratia aperiitionis oris adversus clausulas contentas in literis Apostolicis earumque reductionis, concedi non solent nec debent, nisi constituto de gravamine, & iniustitia, vel saltem vehementi fumo, seu probabili dubietate accedente, cum concedendæ non sint gratia injustarum litium excitatoria, ex quo partes Principis sunt lites rescicare, illisque potiùs occurrere, non autem eas suscitare ex deductis per *Gratian. discept. 954. num. 1. & 2. Rot. decis. 40. part. 1. recent. num. 5. & seqq. 485. num. 2. & seqq. part. 4. tom. 2. & 358. part. 11. ubi latè, Undè propterea in hujusmodi disputationibus, quæ in hoc supremo Tribunali habentur, quamvis solum Ordinem concernentibus, de Justitia etiam, ac meritis negotii principalis discuti solet, cum ab ipsius Justitiæ gustu pendeat, an petitis annuendum sit, nec ne, Quod etiam frequentius practicat Signatura Justitiæ super modo rescribendi de appellatione, etiam ad effectum suspensivum in illis causis, in quibus aliàs ex earum regulari natura & judicii qualitate illa non intrat.*

In dicta igitur disputatione, scribentes pro oppositoribus, dicebant quod licet una opinio asserat Episcoporum, seu Ordinariorum potestati super ereptione Collegiatarum, quam tenent *Abb. Antiquo. fo. Andr. Butr. Panormitan. Imol. & ceteri antiquiores in c. quoniam de vita, & honest. Cler.* Et hoc tenere visa est Rota *decis. 608. num. 1. part. 4. recent. tom. 3.* Nihilominus contraria opinio in Romana Curia constanter retinetur tanquam verior, illaque de factò est usu recepta, quod scilicet id sit de reservatis Papæ, ad quem solum pertineat erigere Ecclesias Collegiatas *Rebuff. in praxi benef.*

tit. de erect. collegiat. Lotter. de benef. lib. 1. q. 14. n. 49. quod dicit ita decisum per Sac. Congregationem de Anno 1626. *Add. ad Buratt. dec. 912. num. 14. decis. 99. num. 9. par. 7. rec.* Ideoque cum non doceretur de aliquo privilegio Apostolico, ita dicebant deficere ipsam substantiam collegialitatis, & successivè multò magis controversam qualitatem accidentalem insignis.

Quod clarius comprobatum remanere dicebant ex eo, quod constabat de hujus Ecclesiæ erectione in simplicem Parochialem cum certo numero beneficiatorum, qui status erat exclusivus collegialitatis, Additis etiam aliquibus signis ejusdem Collegialitatis exclusivis, illo præsertim, quod hujus Ecclesiæ Canonici soliti non essent quotidiè recitare Officium Divinum, & horas Canonicas, minusque Missam Conventualem, cum hæc solum agerentur in diebus festivis, in quibus etiam in Parochialibus vel aliis simplicibus Ecclesiis non Collegiatis hujusmodi functiones peragi solent.

Neque attendi debere dicebant aliqua Collegialitatis signa, ut sunt sigillum, & arca communis, Sindicus, seu Economus, Congregationes Capitulares & similia, quoniam ut in specie antiquioribus allegatis firmatur in *Venusina Archiepiscopatus coram Carillo inter suas decis. 41. & 60. aliis decis. 143. & 216. par. 7. rec.* & latius in *Materanen. Archiepiscopatus coram Corrado dec. 147. par. 10. rec.* ac habetur in *Marsicen. jurisdictioni. sub tit. de jurisdictione disc. 13. in Venusina sub tit. de Beneficiis, seu de Parochis & alibi, cum in Ecclesiis etiam Parochialibus plures beneficiati, seu portionarii aliis Presbyteri participantes adesse soleant, frequenter etiam in magno numero, Hinc resultat, quod Capituli quamdam figuram facere videantur, multoque actus gerere Collegijs convenientes, cum in effectu sint simplices Congregationes beneficiatorum seu Cappellanorum, & sic sunt signa æquivoca.*

Et ad fortissimum adminiculum resultans à numero præfinito, & nuncupatione Canonicorum, cum prima dignitate, honorifica etiam insignia gestantium, respondebant id frequenter contingere ex usurpatione, seu concessionibus Episcoporum, quibus hæc facultas non competit, juxta ea, quæ in specie habentur in *dicta Marsicen. ac etiam in Acernen. residentia, & Vicarii eodem tit. de jurisd. disc. 24.* Atque in præfatis *Venusin. & Materanen.* in quibus pro non Collegialitate responsum fuit, & tamen concurrebat determinatus numerus aliquarum dignitatum, quæ conferri solent in titulum, & cum insignibus, sed dictum fuit esse signum univocum non concludens.

His tamen non obstantibus, reflectendo, ut dictum est, ad solam veritatem, istam dicebam huic Ecclesiæ assistere pro firmitate & observantia eorum, quæ per Sac. Congregationem determinata fuerant; Distinguendo siquidem controversiam in duas inspectiones, unam super collegialitate in genere, alteram, ea posita, super qualitate insignis; Quatenus pertinet ad primam, licet ex mente Canonum, ac sensu antiquorum Canonistarum, verius esset, etiam Episcopis competere facultatem erigendi Ecclesias Collegiatas, at tamen ex quodam jure non scripto resultante à Datarie, & Curie usu, admittebam in praxi receptam esse contrariam opinionem, à qua in consulendo, & judicando recedendum non est, ut scilicet id non nisi Apostolica auctoritate fieri valeat, sed ubi non agitur de actu recenti, seu aliis non constat de negatione dictæ Apostolicæ auctoritatis, prout constabat in allegatis

Acernen. & Marsicen. quia nempe agatur de facto antiquo, quod incertum sit quæ auctoritate sequutum esset, Tunc rectè legitima erectio allegari potest absque justificatione, quam sufficit deducere ex 10 signis & actibus illam denotantibus, ad communiter notata per *Hofstien. Jo. Andr. Abb. & alios in c. nobis de Jurepart. Mascard. de probat. conclus. 184. Capuaquon. decis. 141. part. 1. Canaler. dec. 266. n. 5. Rosas in Terdonen. dec. 293. decis. 221. par. 6. recent. Adden. ad Buratt. dec. 435. & admittitur in *dict. Materanen. 147. part. 10. recent. ubi latè de materia.**

Quate ista questio videtur potius facti quam juris, non de facili uniformem & generalem admittens determinationem, pendente ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, ex quibus ad instar conjaturalium, & adminiculativarum probationum, eadem adminicula in uno casu sufficient, & in altero non; Omnes etenim scribentes pro adminiculis in proposito ponderant, sigillum, arcam, & massam communem, Syndicum, Congregationes Capitulares, celebrationem Missæ Conventualis, & similia, & tamen frequens experientia docet, omnia hæc signa esse æquivoca, eaque verificari in similibus Parochialibus, seu matricibus, & receptis, ex quibus juxta locorum qualitatem plures ad sunt, præsertim in Italia (in qua Cathedralis sunt frequentes & exiguæ) facientes majorem figuram quam faciunt Cathedralis primariæ, Undè in hac parte bene dicebant scribentes in contrarium, ideoque hujusmodi signa generalia, sed æquivoca connectenda sunt cum aliis signis univocis & specialibus, cum regula in adminiculativis per se, per se attendenda, ut *singula que non profunt, &c.* Et quod magis, ponderando ea, quæ urgent in contrarium, ad effectum desumendi præponderantiam, ut conjicitur ex allegatis decisionibus *Venusin. & Materanen. coram Carillo & Corrado.* super Collegialitatis exclusionem, quoniam licet concurrerent multa collegialitatis signa, plura tamen fortiora urgebant in contrarium, tam circa enunciativas & tractatus, quam fortius circa observantiam ejus, de quo ibi erat questio, super provisione scilicet Archiepiscopatus, quem contendeatur, an esset nec ne prima dignitas Collegiata cadens sub reservatione regulæ tertie hodie quartæ.

Applicando igitur ad rem, ultra dicta signa generalia, sigilli, Syndici, arce, & massæ communis Congregationum Capitularium ad sonum campanæ, & similia, satis urgebat præfinitus numerus Canonicorum, ejusdemque numeri qualitas, ex frequentiori usu congrua Collegiatis, nec non antiquus usus insignium, ac antiquæ & frequentes enunciativæ, tam in synodis, ac aliis actibus Episcoporum, quam in literis Apostolicis; Et quod magis est, observantia circa fixam reservationem Apostolicam Archiepiscopatus, qui tanquam prima dignitas in Collegiata juxta regulam tertiam, seu quartam per Sedem Apostolicam semper provideri consuevit; Prout etiam Canonicatus provideri consueverunt in titulum à Sede Apostolica, vel Ordinario respectivè juxta regulam mensum, absque eo quod in contrarium urgerent signa exclusiva, Undè propterea dictæ decisiones *Materanen. & Venusin.* ac similes, facta comparatione casuum, potius huic parti assistere videntur per argumentum à contrario; Magni etiam faciendæ eam circumstantiam ferè continua residentia Episcoporum, ita ut de facto ista, potius Ecclesiæ Cathedralis figuram facere videatur.

Ea verò, quæ in contrarium ut supra deducebantur, non videbantur considerabilia, seu præponderantia;

12 rantia; Omiffa enim celebratio Miffæ Conventualis in diebus feriatis parum concludit, nam etiam in ipsamet Urbe habemus plures Collegiatas, in quibus non nisi diebus Festivis Miffa Conventualis celebratur, istud enim signum quotidianæ celebrationis diætæ Miffæ, & officii, benè procedit affirmativè, sed non concludit negativè, cum in proposito deferri soleat consuetudini.

13 Et quoad justificationem alterius tituli diversi, antiquæ scilicet erectionis in Parochialem, cum aliquo numero Beneficiorum, Tunc unus titulus præsumitur melior, ac dicitur alterius tituli exclusivus, quando principaliter producitur ab ipsa parte tanquam suus titulus, suæque intentionis principale fundamentum, quodque talis titulus sit cum altero incompatibilis, ita ut unus sit alterius exclusivus, ut benè per Lanar. *conf. 94. Gregor. & Adm. decis. 333. Rot. decis. 29. part. 7. recent. cum aliis in Sabin. sub titul. de Regal. disc. 47.* ubi magis expresse de ista conclusione.

Hæc autem in præfenti cessabant, quoniam dicta erectio in Parochialem, exhibita non erat ab hac parte pro fundamento suæ intentionis, sed ab oppositoribus, Et quod magis, non est titulus incompatibilis, quoniam stant benè simul, prius istam Ecclesiam erectam fuisse in Parochialem, deinde verò tractu temporis, ejus redditibus, aliisque qualitatibus excreverunt, mutasse statum, atque erectam fuisse in Collegiatam, ut serè omnium Collegiatarum, ac multarum Cathedralium conditio fuit, ut patet ex *disco. seq. in Messanen. & aliis.*

14 Quoverò ad alterum punctum, seu inspectionem super qualitate insignis, Dicebam pariter istam esse quæstionem facti potius quam iuris, quoniam ut benè & latè habetur *decis. 29. part. 2. divers.* quæ est in materia magistralis, ista dicitur materia arbitraria, ad instar probationis nobilitatis, regulanda ex publica voce & fama, & communi reputatione, necnon Ecclesiæ structura, numero & qualitate Canonicatum, & similibus circumstantiis, quibus omnibus in hac facti specie spectatis, videbatur pro hujusmodi qualitate probabilius respondendum esse, etiamsi res esset in fieri, atque ex integro decidenda, Tum ob Ecclesiæ structuram materiale, ejusque statum, Tum ex communi fama & reputatione, ac etiam ex qualitate hujus Oppidi, quod stante frequenti usu Civitatum, in Regno Neapolitano plures ex istis in populi numero, opulentia, & aliis qualitatibus superat; Fortius verò ex dicta circumstantia residentia Episcopalis, ita ut Cathedraliis partes potius explicet, ac figuram faciat; Multò magis cum sit res jam decisa per Sacri Congregationem; Si enim in arbitrariis difficile, ac rarum est convincere simplicem Judicem de injustitiis, *Gregor. decis. 106. num. 2. Rouit. super pragm. in rubr. de appell. num. 25. & seqq.* ubi allegantur *Bal. Innocent. & ceteri* Multò minus id practicabile dicebam in declaratione tam supremi Magistratus, munita etiam confirmatione Apostolica, pro quarum retractione patens in-justitia desideranda videtur.

**

MESSANEN. ERECTIONIS
COLLEGIATÆ

PRO
ECCLESIA S. Mariæ
TORTORETI,
CUM
ECCLESIA S. NICOLAI.

Casus disputatus in Rota decisus, pro Ecclesia S. Nicolai.

Erectio Collegiatæ an concedenda sit Ecclesiæ filiali, seu inferiori in præjudicium Ecclesiæ Matricis, seu dignioris, Et quatenus concessa sit, quæ requiratur pro hujusmodi concessionis justificatione & executione, Et de effectibus exinde resultantibus.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Deciso causa.*
- 3 *De punctis seu inspectionibus controversa.*
- 4 *Si Ecclesia filialis & inferior novum Collegiatam, seu Cathedralium statum assumat, præcedit eius matricem seu digniorem.*
- 5 *Etiamsi non adesset derogatio iuristerie, vel adesset clausula sine præjudicio.*
- 6 *Si eadem dignitas vel qualitas postea obvenit digniori, non per hoc præcedit illum, qui alias minus dignus, qualitatem obinuerat.*
- 7 *Declaratur.*
- 8 *Litteræ Apostolicae sunt justificanda, ut executionem mereantur.*
- 9 *Quando omnia in litteris narrata sint justificanda, & qua non.*
- 10 *Falsitas expressorum quando non vitiet gratiam.*
- 11 *Quæ sint requisita substantialia erectionis Collegiatæ.*
- 12 *Narrativa consolationis populi, de quo populo intelligi debeat.*
- 13 *Quomodo consideretur incrementum Divini cultus.*
- 14 *Petita reintegratio supponit possessionem penes alium.*
- 15 *Sufficit justificare narrativam de facto.*
- 16 *Gratia quæ scandalum parere possunt, sunt retrahenda.*
- 17 *An & quando ad executorem perineat inspicere de gratia vitio non legali.*
- 18 *Principi est replicandum, & interim ab executione abstinendum.*

DISC. IX.

NOppido Tortoreti antiquitus una aderat Ecclesia Parochialis sub invocatione S. Nicolai, cum Rectore, seu Presbytero ritus Græci, sub quo ille populus vivebat; Cùm autem tractu temporis ritus etiam Latinus inibi introductus esset, Hinc proinde erecta etiam fuit altera Ecclesia Parochialis sub invocatione S. Mariæ, cum Presbytero, sub Rectore ritus Latini, ita distincto populo sub utroque ritu vivente, donec